

Základní informace o onemocnění

Kravské neštovice (cowpox virus - CPXV) (dle MKN-10: B08.0)

Výskyt: Autochtonní výskyt kravských neštovic je hlášen z oblasti Evropy a severní a centrální Asie

Příznaky a symptomy: Lokalizované, vesikulárně – postulární léze převážně na prstech, dlaních, obličejí a krku, méně často ulcerující. Léze mohou být bolestivé. Po vyhojení mohou zůstat jizvy. Kromě kůže se v literatuře uvádí oční nález (konjunktivitida, periorbitální edém) a postižení lymfatických uzlin (zvětšení, bolestivost). Může se objevit horečka a další celkové příznaky jako je bolest v krku, malátnost, zvracení. Pacienti s onemocněním kůže (např. atopický exém) či imunosuprimované osoby mají riziko závažného (diseminovaného) průběhu onemocnění.

Inkubační doba: Délka inkubační doby je přibližně 7 dní; nicméně může se pohybovat v rozmezí 3 až 21 dní.

Původce: Virus kravských neštovic (*Orthopoxvirus*, Poxviridae)

Zdroj: Za rezervoár infekce se považují divocí hlodavci. Náhodnými hostiteli může být široká řada dalších savců včetně koček, krav, chovných potkanů či zvířat chovaných v zoologických zahradách. Lidé jsou náhodnými hostiteli.

Přenos: K přenosu dochází přímým kontaktem s infikovaným zvířetem průnikem původce nákazy porušenou kůží. V literatuře se jako zdroj infekce objevují často potkani a kočky chované jako domácí mazlíčci. Byl publikován případ možné atypické nákazy zraněním o kontaminovaný předmět. V roce 2017 byl popsán fetální přenos z matky na plod ve Francii, který vedl k potratu. Jiný přenos z člověka na člověka nebyl doposud detekován.

Vzhledem k zoonotickému přenosu a častému výskytu tohoto onemocnění na venkově, je potřeba odlišit infekci CPXV od jiných zoonotických nákaz jako je antrax, parapoxvirové infekce či infekce jinými poxviry. V rané fázi onemocnění mohou být příznaky podobné infekci herpes viry. Recentně se ukazuje, že chovatelé koček či potkanů mohou být častěji v kontaktu s původcem tohoto onemocnění.

Prevence: Základní prevencí je vyhnout se kontaktu s nemocnými či mrtvými zvířaty (jak divokými, tak domácími) a edukace při manipulaci se zvířaty. Dále je na zvážení zabránění pobytu venku kočkám v pozdně letních a raně podzimních měsících, kdy je nejvyšší výskyt populací hlodavců. K ochraně zvířat v zoologických zahradách je vhodné zamezit jejich styku s volně žijícími hlodavci. Očkování není dostupné. K zabránění dalšího šíření infekce po těle americké Centrum pro kontrolu nemocí (CDC) doporučuje zakrýt léze, dokud se neodloučí vzniklé krusty.

Léčba: Ve většině případů je dostačující domácí symptomatická léčba. Léze se spontánně samy vyhojí a symptomy onemocnění ve většině případů vymizí v období 6–8 týdnů. Pokud je potřeba, mohou se podávat antipyretika a analgetika. Kůži lze ošetřovat chlorhexidinem k zabránění sekundární bakteriální infekce kožních lézí. V případě vzniklé bakteriální infekce se podávají antibiotika. U závažných případů diseminované formy onemocnění se pacienti hospitalizují a z léků volby se uvádí virostatikum cidofovir.

Situace v České republice: Od roku 2018 bylo v systému ISIN hlášeno 13 onemocnění klasifikovaných jako B08.0 – Jiné infekce, původce: virus rodu *Orthopoxvirus*. Zda se jednalo o virus kravských neštovic či jiné infekční agens spadající pod tuto diagnózu (vakcinie, Orf virus, nepravé kravské neštovice), nebylo bohužel specifikováno.

Studie z roku 2009 a 2011 popisující lidské nákazy kravskými neštovicemi ve Francii udávají v epidemiologické anamnéze pacientů chov potkanů s původem z chovné stanice v ČR.

V Mnichově (Německo) byly v roce 2009 detekovány nákazy lidí CPXV, kteří zakoupili potkany ze stejného vrhu původem z Bavorska. Dodavatel těchto zvířat vlastní chovnou stanici jak v Bavorsku, tak v České republice. Výskyt viru kravských neštovic a riziko jeho možného přenosu od těchto domácích mazlíčků tak nelze na území ČR zcela vyloučit.

Zdroje informací:

Agam Rao, Andrea McCollum. Smallpox & Other (2024). Orthopoxvirus-Associated Infections. Travel-Associated Infections & Diseases. CDC Yellow Book 2024.

Andreani J, Arnault JP, Bou Khalil JY, Abrahão J, Tomei E, Vial E, Le Bideau M, Raoult D, La Scola B. (2019). Atypical Cowpox Virus Infection in Smallpox-Vaccinated Patient, France. *Emerg Infect Dis.* doi: 10.3201/eid2502.171433.

Bruneau, R. C.; Tazi, L.; Rothenburg, S. (2023). Cowpox Viruses: A Zoo Full of Viral Diversity and Lurking Threats. *Biomolecules* 2023, 13, 325. <https://doi.org/10.3390/biom13020325>

Campe H, Zimmermann P, Glos K, Bayer M, Bergemann H, Dreweck C, Graf P, Weber BK, Meyer H, Büttner M, Busch U, Sing A. (2009). Cowpox virus transmission from pet rats to humans, Germany. *Emerg Infect Dis.* doi: 10.3201/eid1505.090159.

Ducournau C, Ferrier-Rembert A, Ferraris O, Joffre A, Favier AL, Flusin O, Van Cauteren D, Kecir K, Auburtin B, Védy S, Bessaud M, Peyrefitte CN. (2013). Concomitant human infections with 2 cowpox virus strains in related cases, France, 2011. *Emerg Infect Dis.*; 19(12):1996-9. doi: 10.3201/eid1912.130256.

Ferrier A, Frenois-Veyrat G, Schvoerer E, Henard S, Jarjaval F, Drouet I, Timera H, Boutin L, Mosca E, Peyrefitte C, Ferraris O. (2021). Fatal Cowpox Virus Infection in Human Fetus, France, 2017. *Emerg Infect Dis.*; 27(10):2570-2577. doi: 10.3201/eid2710.204818.

Ninove L, Domart Y, Vervel C, Voinot C, Salez N, Raoult D, et al. (2009). Cowpox Virus Transmission from Pet Rats to Humans, France. *Emerg Infect Dis.*;15(5):781-784. <https://doi.org/10.3201/eid1505.090235>

Paller Amy S., Mancini Anthony J. (2011). 15 - Viral Diseases of the Skin, *Hurwitz Clinical Pediatric Dermatology (Fourth Edition)*, Pages 348-369, ISBN 9781437704129, <https://doi.org/10.1016/B978-1-4377-0412-9.00015-0>.

Kinnunen Paula M., Holopainen Juha M., Hemmilä Heidi, Piiparinen Heli, Sironen Tarja, Kivelä Tero, Virtanen Jenni, Niemimaa Jukka, Nikkari Simo, Järvinen Asko,

Vapalahti Olli (2015). Severe Ocular Cowpox in a Human, Finland. *Emerg Infect Dis.* 21(12):2261-2263.

Reynolds, M. G., Damon, I. K. (2008). Smallpox. *International Encyclopedia of Public Health*, Academic Press, Pages 26-37, ISBN 9780123739605, <https://doi.org/10.1016/B978-012373960-5.00614-6>.

Silva, N. I. O; de Oliveira, J. S; Kroon, E. G; Trindade, G. d. S.; Drumond, B. P. (2021). Here, There, and Everywhere: The Wide Host Range and Geographic Distribution of Zoonotic Orthopoxviruses. *Viruses*, 13, 43. <https://doi.org/10.3390/v13010043>.

Vacková Marie, Chlíbek Roman, Smetana Jan, Bošáková Vanda, Hanovcová Irena, Matulková Petra, Šplíňo Miroslav (2010). KRAVSKÉ NEŠTOVICE – NĚKTERÉ NOVÉ POZNATKY. *Vojenské zdravotnické listy Ročník LXXIX*, 2010, č. 3.

Zack S. Moore (2008). *Principles and Practice of Pediatric Infectious Disease (Third Edition)*.

Oddělení epidemiologie infekčních nemocí, CEM, SZÚ, Praha; prosinec 2024